herpy

PILGIFTSGRODOR

Black-legged Poison Dart Frog

Phyllobates bicolor

Phyllobates bicolor är en gul till orange pilgiftsgroda på 3-5 cm från regnskogen i västra Colombia, ofta med svarta eller grönaktiga ben. I naturen är den ett av de giftigaste djur man känner till, men uppfödda djur är ogiftiga. Den är djärv, nyfiken och nästan alltid framme, och den förökar sig villigt i terrariet.

Familj: Dendrobatidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**3-5 cm** nos-kloaklängd
Vikt	**4,5 g**
Livslängd	**6-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Kraftig**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Könsmogen	**12 mån.**
Ägg per läggning	**4-30**
Kläckning	**13-14 dagar** vid 21-23 °C
Larvtid	**21-60 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Färdigfoder**
Yngelvård	**Vaktar äggen och bär grodynglen**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 50 × 50 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter och små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Phyllobates bicolor beskrevs av André Duméril och Gabriel Bibron 1841. Artnamnet betyder "tvåfärgad" och syftar på kontrasten mellan den gula till orange kroppen och de svarta, mörkblå eller grönaktiga benen.

Vuxna djur mäter 3-4 cm från nos till kloak, i genomsnitt 37 mm för hanar och 40 mm för honor, och enstaka djur blir upp mot 5 cm. Honorna är något större, men könen är nästan lika stora. En vuxen hane väger omkring 4,5 g. Huden är slät, hos vissa djur lätt kornig på ryggen. Färgen går från jordaktigt orange till rent gult. Hos de flesta djur är buk och lemmar svarta, men det finns också djur där lemmarna har samma färg som ryggen. Unga djur är bruna eller svarta och får sin färg först allteftersom de växer. I hobbyn finns bland annat formerna 'Green Leg' och 'Uraba'.

I naturen innehåller huden batrachotoxin, ett av djurrikets starkaste gifter, och arten räknas som den näst giftigaste pilgiftsgrodan efter *Phyllobates terribilis*. Giftet blockerar nervernas och musklernas förmåga att skicka signaler och kan leda till kramper, hjärtflimmer och förlamning. Ursprungsfolk i Colombia har använt giftet från *Phyllobates*-grodor till pilspetsar. Grodan bildar inte giftet själv, utan tar upp det eller dess föregångare från födan i regnskogen, och exakt vilka bytesdjur som levererar det är inte klarlagt. Uppfödda djur som växer upp på foderinsekter saknar därför giftet och är ofarliga för människor. Hudgiftet är satt till kraftigt för djur i naturen och till inget för uppfödda djur.

Vildfångade djur är en helt annan sak. Hos den nära släktingen *P. terribilis* är det inte klarlagt om vildfångade djur förlorar giftet gradvis under flera månader eller behåller en stor del av det på obestämd tid, och även små mängder kan vara livsfarliga om de kommer i munnen eller i ett sår. Är du det minsta osäker på ett djurs ursprung, behandla det som giftigt och använd nitrilhandskar. Köp bara dokumenterat uppfödda djur.

P. bicolor har tidigare förväxlats med *P. terribilis*, och det finns korsningar. På 1980-talet blandades de två arterna sannolikt konsekvent ihop, så äldre terrarielitteratur om *P. terribilis* handlar troligen i själva verket om *P. bicolor*. *P. bicolor* känns igen på den mindre storleken, den mer orangea ryggen, de ofta svarta benen och buken och hanens högre kall (omkring 2.500 Hz mot 1.900 Hz). Blanda aldrig olika *Phyllobates*-arter eller färgformer.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Phyllobates bicolor lever bara i nordvästra Colombia, i regnskogarna på Stillahavssidan av Anderna. De flesta registrerade fynden ligger i departementen Risaralda och Chocó, därnäst Caldas, Cauca, Valle del Cauca och Antioquia. Enstaka fynd från andra länder härrör från djur i fångenskap eller felregistreringar.

Arten är bedömd som starkt hotad (EN) på IUCN:s rödlista. De största hoten är skogsavverkning, förlust av livsmiljöer och förorening, och chytridsvamp utgör också en risk. Enstaka zoologiska institutioner och ett nationalparksprojekt i Colombia föder upp arten som led i bevarandearbete.

> **Naturlig utbredning:** Colombia.

LIVSMILJÖ

Phyllobates bicolor lever i varm och mycket fuktig tropisk regnskog på skogsbottnen, ofta nära små vattendrag och vattenpölar. Temperaturen faller sällan under 27 °C, och det faller minst omkring 2.000 mm regn om året, på många ställen långt mer, så skogen är grön hela året.

Grodan är dagaktiv och rör sig i korta, snabba hopp genom lövlagret, sällan stilla mer än ett par sekunder. Tack vare giftet är den djärv och rör sig öppet. Den kan klättra i buskar och uppför mossbevuxna stammar. De flesta bestånd förökar sig upprepade gånger under regntiden, och grodynglen bärs till små vattensamlingar, till exempel i trädhål, bromelior eller bladveck på palmer.

Skötsel

TERRARIET

Ett par *Phyllobates bicolor* ska ha ett regnskogsterrarium på minst 50 × 50 × 50 cm. Räkna med omkring 40 liter per vuxet djur. En grupp på upp till nio djur ska ha minst 70 × 70 × 70 cm. Arten lever nära marken, så golvytan räknas mest.

Inred med ett dräneringslager av lecakulor på omkring 5 cm, en vattengenomsläpplig duk och omkring 5 cm väldränerat substrat, till exempel en blandning av bark, torv, kol och kokosfibrer. Överst läggs ett tunt lager långfibrig sphagnum och ett gott lager ek- eller bokblad. Hoppstjärtar och gråsuggor i botten håller den ren. Alla öppningar ska täckas med nät som bananflugor inte kan ta sig igenom.

Plantera tätt med växter som tål värme och fukt, och ge rötter, kork och platta stenar som gömslen och kallplatser. Ett väl inkört, planterat terrarium kräver bara lite rengöring: substratet behöver först bytas efter 3-5 år, så länge det inte blir vattenmättat och luktar ruttet, och nya löv läggs på ungefär varje halvår.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

TEMPERATUR

På dagen ska det vara 21-25 °C, och på natten sänks temperaturen 3-4 grader, till 18-21 °C. Arten kräver lägre temperaturer än *P. terribilis* och tål korta kalla perioder ner till omkring 16 °C, men som alla pilgiftsgrodor tål den värme dåligt. Över 27 °C blir det farligt, så undvik direkt sol och kraftiga spotlights. Temperaturen behöver bara variera 1-2 grader över året, och det finns ingen vintervila.

Använd en digital termometer med givare nere i terrariet. Värmemattor och värmekablar är normalt inte nödvändiga; värmen kommer från rummet och belysningen.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska ligga på 70-80 % mitt på dagen och upp mot 100 % morgon och kväll. Ett regnsystem och ett dimsystem på timer gör det lättast, och dimman får tydligt grodorna att ropa och röra sig. Blad och inredning ska kunna torka upp igen mellan sprayningarna, och bottnen får inte bli sumpig.

Använd osmosvatten eller regnvatten, så att rutor och blad inte får kalkfläckar. Stillastående, ständigt fuktig luft ger mögel och bakterier, så sprayning och ventilation måste vägas mot varandra.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Arten uppskattar en vattenyta i terrariet. Ge en eller flera små vattenskålar med 1-2 cm vatten som djuren lätt kommer upp ur, eller en liten vattendel framför rutan med avlopp, så att vattnet lätt kan bytas.

Använd regnvatten, osmosvatten eller avklorerat vatten. Amfibier tar upp vatten och ämnen genom huden, så tvål, rengöringsmedel, handkräm och insektsmedel får aldrig komma i närheten av terrariet. Byt vattnet ofta, och skrubba skålarna med varmt vatten utan tvål. Grodyngel föds upp i egna behållare (se Ägg och grodyngel).

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

Ljuset är framför allt till för växterna. Lysrör eller LED i omkring 12 timmar om dagen räcker. UVB är inte dokumenterat som nödvändigt för arten, och hos den nära släktingen *P. terribilis* ses ingen synlig skillnad mellan djur med och utan UV-ljus. UVB är därför valfritt; väljer du det, håll dig till Ferguson-zon 1 och se till att det finns skugga. Grodorna får sitt D3-vitamin genom tillskottet på fodret.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Phyllobates bicolor föredrar små foderdjur på högst omkring 3 mm. Grundfodret är vinglösa bananflugor, kompletterade med alldeles små syrsor, bönvivlar, hoppstjärtar, gråsuggor, bladlöss, rismjölbaggar, små vaxmalslarver, larver av svart soldatfluga och ängsplankton. Vuxna djur tar också något större byte. I naturen lever arten av myror, termiter, små skalbaggar och andra små leddjur i lövlagret.

Vuxna grodor utfodras ungefär varannan dag, ungar dagligen. Arten äter mycket gärna, ofta för gärna, och blir lätt fet, så undvik överutfodring. Damma varje foderdjur med ett vitamin- och mineralpulver för amfibier, och håll egna kulturer av bananflugor och hoppstjärtar.

BETEENDE OCH HANTERING

Phyllobates bicolor är dagaktiv, mycket aktiv och nyfiken och nästan alltid synlig. Hanarna ropar högt med drillande, surrande toner, ibland i flera dagar i sträck. Svarar en annan hane jagar den ropande hanen bort honom, och de kan brottas stående på bakbenen. Arten klarar sig bra både i par och i grupper, men i små grupper kan honorna slåss. För avel rekommenderas par.

Hantera inte djuren. Uppfödda djur är ogiftiga, men huden är tunn, och salt, tvål och kräm från händerna kan skada den. Ska en groda flyttas, lock in den i en ren plasthink. Tvätta händerna före och efter arbete i terrariet, och använd nitrilhandskar om du inte är säker på djurens ursprung.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen är nästan lika stora; honorna är något större, och hanarna känns igen på lätet. Djuren blir könsmogna vid omkring 12 månader. De första läggningarna är ofta av dålig kvalitet och möglar, och honorna lägger flest bra ägg från andra till tredje året. Det säkraste sättet att få ett par är att köpa en liten grupp ungdjur och låta dem växa upp tillsammans.

PARNING

I naturen förökar sig de flesta bestånd upprepade gånger under regntiden. Hanen ropar från ett blad eller en sten, och när en hona har lockats fram hittar paret en fuktig, gömd plats för äggen. Under parningen griper hanen om honan under hakan, eftersom de är nästan lika stora, och han befruktar äggen medan hon lägger dem.

Vad som utlöser förökningen i terrariet är inte dokumenterat för arten, men en kraftig regn- och dimrytm håller grodorna aktiva och ropande.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 4-30 ägg per läggning, och arten kan vara en flitig yngler. Äggen läggs i en geléaktig klump på en fuktig, gömd plats i lövlagret, under stenar eller på växter. Ge flera äggläggningsplatser, till exempel filmburkar eller halva kokosskal med en liten ingång. En av föräldrarna vaktar äggen, och när de kläcks sätter den sig i gelén, så att grodynglen kan klättra upp på ryggen, där de sitter fast i slem tills de kommer i vatten.

Vill man föda upp målinriktat tar man ut läggningen och lägger den i en sluten låda vid 21-23 °C, fuktig men inte under vatten. Grodynglen föds bäst upp var för sig, eftersom de äter upp varandra om det finns för lite foder; utfodras de 3-4 gånger dagligen kan de också hållas ihop. Använd mjukt osmos- eller regnvatten och utfodra med fint fiskfoder eller blandningar för grodyngel. Vattnet byts ofta.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 13-14 dagar vid 21-23 °C. Larvtiden är omkring tre veckor till två månader beroende på temperatur och foder, som hos *P. terribilis*.

När alla fyra ben har utvecklats är förvandlingen nära, även om svansen fortfarande är lång. Flytta grodynglet till en lutande hink med lock och lufthål, där 2-3 cm vatten samlas i ena änden, så att den lilla grodan själv kan klättra upp på land. När den har kommit upp flyttas den till ett uppfödningsterrarium.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade ungarna är bruna eller svarta och skyggare än de vuxna, och de får färgen först allt eftersom de växer. Håll dem i ett litet terrarium med samma klimat och inredning som de vuxnas och ett gott lövlager att gömma sig i. De första dagarna lever de av resterna från svansen. Därefter är hoppstjärtar och de minsta bananflugorna det bästa fodret, senare små syrsor, alltid dammade med vitamin- och mineralpulver. Utfodra dagligen, och sortera ungarna efter storlek efter några veckor.

Hälsa och vanliga misstag

Phyllobates bicolor är härdig när klimatet är rätt. Typiska problem är:

- Chytridsvamp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en allvarlig amfibiesjukdom. Håll nya djur i karantän, och desinficera inredning innan den kommer i terrariet.
- Överhettning: långvarig värme över 27 °C stressar, och arten tål värme sämre än *P. terribilis*.
- Fetma, eftersom arten äter mycket gärna. Utfodra inte för ofta.
- Bristsjukdomar som mjuka ben och sneda ben om fodret inte pudras med vitaminer och mineraler.
- Möglade ägg från unga honor. Det rättar sig ofta när honan blir äldre.
- Parasiter, som ger viktförlust trots god aptit. Ett träckprov hos veterinären avslöjar dem.

I fångenskap lever arten 6-20 år, och enstaka djur blir över 20 år. Kontakta en veterinär med kunskap om amfibier om en groda tappar i vikt, slutar äta eller får sår eller missfärgningar på huden. Berätta om djuret är vildfångat, så att veterinären kan ta sina försiktighetsmått mot giftet.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.